

Міністерство освіти Придністровської Молдавської Республіки
ДОЗ «Республіканський український теоретичний ліцей-комплекс»

ЗБІРНИК ДИКТАНТІВ

(на основі республіканського компоненту)

5-11 класи

Тирасполь

2016

Укладачі:

- *Бронич І.О.*, вчитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії ДОЗ «РУТЛ-К»,
- *Ніязова Т.М.*, вчитель української мови та літератури першої кваліфікаційної категорії ДОЗ «РУТЛ-К»,
- *Субцірел І.А.*, вчитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії ДОЗ «РУТЛ-К».

Рецензенти:

- *Котовська Н.І.*, вчитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії ДОЗ «РУТЛ-К»,
- *Никонова І.В.*, вчитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії МОЗ «ТГ-МГ».

ПЕРЕДМОВА

У збірнику вміщено художні, науково-популярні та публіцистичні тексти придністровських авторів. Він укладений на основі шкільної програми і допоможе учням 5-11 класів засвоїти основні правила орфографії та пунктуації, відчутти красу української мови, а також познайомитися з історією, культурою, традиціями придністровської землі, з історичними особами та видатними людьми рідного краю. Залежно від обраної методики вчитель може проводити різні види диктантів. У коментарях після диктантів вказано кількість слів та орфограм і пунктограм, над якими текст дає можливість працювати.

Більшість прозових текстів згідно з методичною доцільністю адаптовано: скорочено окремі речення, спрощено складні конструкції, які ілюструють ще не вивчені правила, деякі тексти перекомпоновано заради максимальної насиченості орфограмами і пунктограмами, але все це зроблено без порушення індивідуального стилю автора.

Обсяг текстів відповідає вимогам шкільної програми.

5 КЛАС

Сонячний край

Придністров'я – сонячний куточок
З добрими і щирими людьми.
З різних мов тут сплетений віночок,
Як брати, в сім'ї живемо ми.
І піснями, і теплом багаті,
Радо привітаємо гостей.
Сміх бринить веселий в кожній хаті,
І серця відкриті для людей.
В сонячнім промінні, як царівна,
Розцвітає навесні земля
І, неначе дівчина чарівна,
Простягла калинонька гілля.
Над тобою, краю неповторний,
Промениста вранішня зоря,
І блакитні хвилі Дністер горне,
Хай несе привіт наш за моря.
В тих краях відчують добрі люди
Наше щире серце і тепло.
І нехай би людство світу всюди
Щастя, мир і спокій берегло.

(94 слова).

(Галина Васютинська)

Зверніть увагу на:

– основні орфограми:

- а) апостроф;
- б) написання ненаголошених голосних у коренях слів;
- в) правопис префіксів;

– основні пунктограми:

- а) тире між підметом і присудком;
- б) однорідні члени речення;
- в) звертання.

Дністер — головна ріка Придністров'я і найдовша річка України. Українська народна етимологія пов'язує назву ріки зі словосполученням «дні стер». Існує легенда, згідно якої на місці річки був невеликий струмок, уздовж якого жили люди. Вони вели свій календар, позначаючи дні на піску, що був на березі струмка, позначками. Але одного разу струмок розлився своїми водами на довколишні поля і затопив береги. Коли ранком вода спала, вийшли люди на берег, а їхніх позначок на піску нема.

— Хто дні стер? — бідкались люди, і самі собі відповідали: — Та хто?!
Струмок дні стер.

З того часу і стали називати струмок, який дні стер — Дністер.
(98 слів). (З Інтернету)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

- а) апостроф;
- б) написання ненаголошених голосних у коренях слів;
- в) власні назви;

– **основні пунктограми:**

- а) тире між підметом і присудком;
- б) однорідні члени речення;
- в) кома між частинами складного речення;
- г) розділові знаки при діалозі.

Земля навколо старого дуплястого дерева вкрита густою травою. Від насолоди заплющую очі. Та що це? Вгорі чую цвірінькання. З дупла випурхнув горобець, потім – ще один. Голова коричнева, білі щоки позначені чорними плямами, крила – світлими стрічками. Трохи дивні горобці. Та згадав, що, крім домашніх, є ще й польові горобці. Оце вони, мабуть, і є. На відміну від домашнього, живуть окремо від людини. Тільки і ці теж нахлібники добрі. Протягом літа одна родина встигає вивести 20–25 горобчиків. Нахабних, прожерливих. У серпні їх чималі зграї нищать врожаї соняшнику, пшениці, псують ягоди, виноград.

(91 слово).

(Максим Шибка)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

- а) правопис м'якого знака;
- б) написання ненаголошених голосних у коренях слів;

– **основні пунктограми:**

- а) розділові знаки в кінці речення;
- б) однорідні члени речення;
- в) вставні слова.

Микола Васильович Скліфосовський народився 6 квітня 1836 року неподалік від міста Дубоссари Тираспольського повіту Херсонської губернії. Гімназію закінчив в Одесі. Лікарем Скліфосовський вирішив стати ще в дитячі роки, тому після закінчення гімназії він поїхав у Москву і вступив на медичний факультет Московського університету. Там і визначилася його медична спеціальність – хірургія.

Повернувшись після закінчення університету на батьківщину, Скліфосовський кілька років пропрацював земським лікарем, а потім був переведений в Одеську міську лікарню. Незабаром став завідувати хірургічним відділенням. Весь вільний час Микола Васильович

удосконалював свої хірургічні навички, а вже через три роки захистив докторську дисертацію.

(92 слова).

(3 посібника)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

- а) власні назви;
- б) правопис м'якого знака.

За останні десять років тираспольчани звикли, що придністровська столиця святкує свій день народження 14 жовтня. Символічно, що урочистості припадають саме на Покрову Пресвятої Богородиці. Свято це здавна є одним із найулюбленіших у нашому православному народі. І в Росії, і в Україні храми, освячені на честь Покрови Пресвятої Богородиці, зустрічалися досить часто. У нашому краї до революції діяло близько 10 Покровських церков, одна з яких прикрашала центр Тирасполя. Понад сторіччя історія міста і все життя тираспольчан були найтісніше пов'язані з історією та життям Покровської церкви. Її ім'ям була названа і головна вулиця міста.

(92 слова).

(3 посібника)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

- а) власні назви;
- б) подовження приголосних;
- в) апостроф;

– **основні пунктограми:**

- а) розділові знаки у складнопідрядному реченні.

Баклажан

Баклажан – однорічна рослина сімейства пасльонових, широко розводиться у Придністров'ї як овочева культура. Батьківщиною баклажана вважається Індія, де їх вирощують із глибокої давнини. Висота трав'янистого стебла в середньому 60 см. Листя широке, колючо-шорстке, квітки фіолетові, зазвичай одиночні, діаметром 2,5–5 см. Сферичний або овальний плід, як правило, фіолетовий, але може бути пурпуровим, жовтуватим або смугастим; досягає в діаметрі 20, а в довжину 30 см.

У їжу його вживають тушкованим або смаженим. Особливо добре баклажан росте на вапняних ґрунтах.

(77 слів).

(3 посібника)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

- а) правопис числівників;
- б) написання ненаголошених голосних у коренях слів;

- в) правопис слів іншомовного походження;
– **основні пунктограми:**
а) тире між підметом і присудком;
б) однорідні члени речення;
в) кома між частинами складного речення.

Осінь. Золота осінь! Ще якихось три тижні тому смарагдово-зелене вбрання надійно прикривало і кущі, і дерева, і ґрунт, а тепер усе невпізнанно змінилось. То тут, то там бачиш сумні, безлисті рослини, а ті, що листя ще мають, нагадують золотаві дзвіниці церков, освітлені призахідним сонцем, Ботанічний сад о цій порі навіює подвійні почуття. Радієш і дивуєшся переминам, що тут стались, і одночасно відчуваєш сум із приводу цих змін. Живописці, поети, композитори найчудовіші твори присвятили саме цій порі року. Чому? Хто знає. Найвірогідніше тому, що таємниця смерті й воскресіння життя завжди хвилювала людство.

(91 слово).

(Максим Шибка)

Зверніть увагу на:

- **основні орфограми:**
а) правопис м'якого знака;
б) подовження приголосних;
– **основні пунктограми:**
а) однорідні члени речення;
б) розділові знаки в кінці речення.

6 КЛАС

Льодовик остаточно відступив з європейського материка, і на берегах Дністра встановився м'який клімат. Життя людини багато в чому стало легшим і комфортнішим. З печер, що століттями зігривались незгасними вогнищами, люди переселились на тераси крутого берега Дністра чи в річні долини. З гілок і пруття, стовбурів дерев, кісток та шкір тварин вони споруджували наземні житла, які обігривалися вогнем.

Полювали ці люди на останніх і рідкісних мамонтів, а також на бізонів, північних оленів, коней, косуль, шерстистих носорогів та інших тварин, кістки яких досі знаходять археологи в місцях проживання давньої людини. Такі зупинки виявлено біля села Рашково Кам'янського району в долині невеликої річки Багрянки і біля села Косеуци на правому березі Дністра в районі міста Сороки.

(110 слів).

(З підручника «Історія рідного краю»)

Зверніть увагу на:

- **основні орфограми:**
а) власні назви;

- б) буквосполучення йо, ьо;
- в) правопис ненаголошених голосних;
- г) подовження приголосних;
- **основні пунктограми:**
- а) кома при однорідних членах речення.

Горобина

З найдавніших часів ягоди горобини застосовують як лікарський препарат, що містить вітаміни, каротин, глюкозу, фруктозу, органічні кислоти і дубильні речовини. Сік горобини застосовують у народній медицині. Плоди кілька місяців чудово зберігаються в скляних банках у холодильнику. Їх можна протирати з цукром або заморожувати в морозильній камері. Ягоди горобини містять сорбінову кислоту, що володіє бактерицидними властивостями. Вважається, що пік заготівлі лісових і садових ягід припадає на літо.

З червоною горобиною пов'язано багато народних обрядів і повір'їв. Наприклад, під час шлюбної церемонії намагалися підкласти нареченому і нареченій ягоди горобини для захисту від злих сил. З тією ж метою селяни використовували листя рослини як устілки для взуття. Біля будинку теж намагалися посадити горобину, вважаючи її символом щастя.

(115 слів).

(З газети «Гомін»)

Зверніть увагу на:

- **основні орфограми:**
- а) правопис закінчень прикметників;
- б) написання ненаголошених голосних у коренях слів;
- в) правопис слів іншомовного походження;
- **основні пунктограми:**
- а) однорідні члени речення;
- б) кома між частинами складного речення.

Поселення давньої людини знайдено в Придністров'ї на околиці с. Вихватинці Рибницького району. Тут, у глибокому яру, що називається Рипа Мафтея, по дну якого в ті часи протікала звивиста річка, знаходилась велика печера, в якій жили первісні люди. Вони полювали на мамонтів, шерстистих носорогів, зубрів, коней, оленів, вовків та інших тварин. Збирали корені та плоди їстівних рослин. Ловили дрібних гризунів, рибу та молюсків, які також служили їм їжею.

Мешканці вихватинської печери були примітивними збирачами та мисливцями. Збереглися виготовлені ними кам'яні ножі, скребки, відбійники та інші знаряддя праці, якими вони користувалися з покоління в покоління. Подібні вироби людини давньокам'яного віку знайдені і в Колкотовій балці, і у Тираспольському гравійному кар'єрі, що також свідчить про проживання на території Придністров'я первісних людей.

(118 слів).

(З підручника «Історія рідного краю»)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

а) написання ненаголошених голосних у коренях слів;

б) подовження приголосних;

– **основні пунктограми:**

а) однорідні члени речення.

7 КЛАС

На сході вкриті хмарами небо посвітлішало, а в прирічкових чагарниках ще панує темрява. Та з кожною хвилиною вона відступає у гущавину, ховається за товсті стовбури дерев. Коли з-за горбистої хмари визирнув промінчик сонця, про це відразу сповістили пташки, заметушившись на деревах. Саме в середині березня відбувається їхній масовий приліт і переліт. Деякі, особливо озерні, річкові, болотяні, мандрують зазвичай вночі, на відпочинок та харчування зупиняючись пізно ввечері або на світанку. А вдень їх побачиш хіба що випадково.

Від річки дме холодом. Якнайщільніше загортаюся у свого плаща, але це мало допомагає. Насичене вологою повітря знаходить у ньому шпаринки і пробирає до кісток. Аби зігрітись, танцюю і споглядаю за річкою: повинні ж птахи з'явитись.

(111 слів).

(Максим Шибка)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

а) правопис префіксів;

б) правопис прислівників;

в) правопис м'якого знака;

– **основні пунктограми:**

а) кома при дієприкметниковому та дієприслівниковому зворотах;

б) однорідні члени речення;

в) кома між частинами складного речення.

Мерцішор

Традиційне свято зустрічі весни Мерцішор у Придністров'ї святкується 1 березня. У цей день люди дарують одне одному маленькі бутоньєрки у вигляді квіточок з ниточок білого і червоного кольорів. Ця краса, як і свято, називається мерцішором.

За легендою, в перший день березня вийшла на узлісся красуня Весна, оглянулась і побачила, як на галявинці, в заростях терену пробивається з-під снігу підсніжник. Вона вирішила допомогти йому і почала розчищати навколо землю, звільняючи його від колючих гілок. Зима побачила це і розлютувалась. Змахнула руками, прикликала холодний вітер зі снігом, щоб знищити первоцвіт. Слабка квіточка похилилась під жорстоким вітром. А

Весна прикрила руками паросток і вкололась терником. З її пораненої руки впала крапля крові, квітка ожила. Так Весна перемогла Зиму. Кольори мерцішора символізують червону кров на білому снігу.

(123 слова).

(З газети «Гомін»)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

- а) власні назви;
- б) правопис м'якого знака;
- в) написання ненаголошених голосних у коренях слів;
- г) правопис префіксів;

– **основні пунктограми:**

- а) однорідні члени речення.

В українського народу побутують чудові звичаї та традиції, які передаються з покоління в покоління.

Дуже важливим ритуалом Великодня є благословення та освячення їжі – Божих земних дарів. Святочно одягнені дорослі та діти, з кошичками в руках, вкритими вишитими рушниками, поспішають до церкви, щоб освятити Великодню їжу.

Дуже величаво, з церковними співами проходить дійство освячення дарів. Люди стають у коло біля церкви, священник кропить Великодню їжу свяченою водою, яку їстимуть після Великодньої відправи. Святкове снідання проходить урочисто і побожно.

І де б хто не побував, де б не проживав, а на Великодній сніданок завжди поспішав. Далека і близька дорога вела і веде дітей до батьківського порога. З давніх-давен в українців побутує прекрасний християнський звичай – на Великдень снідати в колі сім'ї.

(118 слів).

(З газети «Гомін»)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

- а) подовження приголосних;
- б) правопис м'якого знака;

– **основні пунктограми:**

- а) кома у складнопідрядному реченні;
- б) кома при дієприкметниковому звороті.

8 КЛАС

Сонце спустилося на землю в подібі прекрасної дівчини. А лютий Змій викрав і закрив його у своєму палаці. Після цього птахи перестали співати, діти забули, що таке веселощі та сміх, і весь світ поринув у смуток. Один сміливий юнак відважився врятувати Сонце. Цілий рік шукав він палац Змія, а коли знайшов, тоді викликав його на бій. Довго вони боролися, і врешті-

решт юнак переміг Змія. Він звільнив прекрасне Сонце. Воно піднялося на небо й освітило весь світ. Настала весна, ожила природа. Люди згадали, що таке радість. Тільки відважний юнак не встиг побачити весну. Його тепла кров стікала на сніг. Упала остання крапля крові. Він помер від ран. Там, де сніг танув, виростали білі квіти, підсніжники, – вісники весни. З того часу на честь визволителя світу від темряви і смутку люди сплітають два шнурочки з квіточками білого і червоного кольорів. Червоний колір символізує любов до краси і пам'ять про кров загиблого юнака, а білий – здоров'я і чистоту підсніжника, першої весняної квітки.

(158 слів).

(З газети «Гомін»)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

а) правопис префіксів;

– **основні пунктограми:**

а) розділові знаки у складному реченні.

11 лютого 1945 стрілецький батальйон, в якому служив Іван Солтис, отримав наказ взяти невелике селище Луізенталь. Відкинувши ворога з найближчих позицій, батальйон увійшов у селище, проте кожну вулицю, кожен будинок доводилося брати з боєм. Селище було вже майже звільнене, але успішному просуванню заважав ворожий кулемет, що бив з напівпідвалу двоповерхового будинку. Вся площа перед будинком прострілювалася, піднятися в атаку було неможливо.

Солтису і ще двом його бойовим товаришам було дано наказ знищити вогневу точку противника. Підійшовши до будинку з різних сторін, вони закидали кулемет гранатами, але він продовжував «плюватися вогнем». Тоді Іван встав на повний зріст, на мить завмер, завернув за ріг і своїм тілом закрив дот. Кулемет захлинувся. Незабаром селище було звільнено.

Івана Солтиса поховали в Луізенталі, а батькам командування армійського підрозділу відправило лист, в якому описувався героїзм їхнього сина і висловлювалася подяка за те, що вони зуміли виростити і виховати полум'яного патріота, справжнього захисника Батьківщини.

(147 слів).

(За А. Ніколаєвою)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

а) буквосполучення йо, бо;

– **основні пунктограми:**

а) кома при дієприслівниковому звороті.

Ягорлик – державний заповідник, розташований у Дубоссарському районі Придністровської Молдавської Республіки, в нижній течії річки Ягорлик, звідси і відповідна назва парку.

Заповідник складається з сухих і водяних екологічних систем. Тут було створено всі умови для відтворювання тварин і рослин.

Кілька років тому над «Ягорликом» нависла загроза знищення водних мешканців рибалками-бракон'єрами. Любителів легкої наживи заборонили вилов сіткою, а порушники платили великі штрафи.

Кожного дня працівники «Ягорлика» трудяться на майбутнє заповідника, відновлюють рідкісні види рослин і дерев. Цьому приділяється особлива увага, оскільки ще сто років тому природний баланс порушило втручання людей. Вони вирубали густий дубовий гай, залишивши лише нагадування про нього.

Багата і різноманітна флора «Ягорлика», велику кількість видів рослин, що зустрічаються тут, внесено до Червоної книги.

Заповідник «Ягорлик» – подарунок самої природи, і, щоб передати нащадкам цю перлину придністровського краю, потрібно берегти та зберігати його.

(132 слова).

(З газети «Гомін»)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

- а) власні назви;
- б) правопис м'якого знака;
- в) правопис префіксів;

– **основні пунктограми:**

- а) тире між підметом і присудком;
- б) кома у складному реченні.

Захисник людей, покровитель та вихователь дітей

Перші холодні грудневі дні нагадують – прийшла зима. А в дітей ця пора року асоціюється з довгоочікуваним святом Миколая Чудотворця. Слухняним дітлахам він приносить подарунки, а якщо малеча протягом року бешкетувала та не слухалася батьків – різочки. Цю історію переказують із покоління в покоління.

В українців культ святого Миколая з'явився разом із християнською вірою. Священик Миколай своїм милосердям заслужив винагороду в Бога – благодать творіння чудес.

Із давніх-давен День святого Миколая святкували весело. Завчасно готували маленькі даруночки, пекли печиво, варили пиво, запрошували музик, скликали гостей. І, звичайно ж, чекали найголовнішого нічного гостя – Миколу Чудотворця, запалювали свічки, читали молитви...

У сучасні часи з'явилась добра традиція – саме у День святого Миколая опікуватись сиротами та знедоленими дітьми, даруючи їм подарунки. Поспішайте робити добро!

Миколай Чудотворець – захисник простих людей, покровитель та вихователь дітей. А звертатися до нього можете словами молитви.

(139 слів).

(З газети «Гомін»)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

- а) власні назви;
- б) правопис м'якого знака;
- в) подовження приголосних;

– **основні пунктограми:**

- а) кома при однорідних членах речення.

9 КЛАС

Дубоноси

Чорна вишня зі стовбуром завтовшки в руку, пересаджена пізньою весною, ослабла. Гілки я їй підрізав, аби зміцнилось коріння, а ось різати цвіт не знайшов часу. З рясним цвітом не витягла вона якісного плодоношення. Вишеньки зріли різнокаліберні, кострубаті, кособокі. Ніхто на них не заздрився, залишились незібрані. Багато з них підгнило від зайвої вологості, потім посохли, зморщеною шкірочкою обтягнувши кісточку ягоди. Коли почервоніло й опало листя, багато таких кісточок, на розташованих ближче до стовбура плодоніжках, залишилось. Коли засніжило, почав помічати під деревом половинки вишневих кісточок без ядерця – сліди трапези дубоноса.

Який потрібно мати міцний дзьоб, аби, добуваючи ядерце, розділити вишневу кісточку по шву на дві половинки? Поки ще висіли окремі засушені ягоди, почав підсипати на годівницю кісточки з черешневого компоту.

Рожево-рудий самчик і сіра самочка, дрібніша за шпака, але з міцною будовою тіла і дуже товстим дзьобом, сиділи нерухомо, ніби внутрішньо до себе прислухаючись. Могли тільки злегка по вертикалі або горизонталі хитнути головою. Так вони давили кісточки. Через деякий час дзьоб відкривався, випадали обидві половинки кісточки, схоже, виштовхнуті язичком, коротенький рух вперед – заковтування ядерця. Захоплювалась дзьобом чергова кісточка і операція повторювалась. Їм, видно, сподобалась моя гостинність і вони стали щоденними гостями моєї годівниці для синичок. (193 слова).

(Микола Шуда)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

- а) правопис префіксів;
- б) правопис прислівників;
- в) правопис м'якого знака;
- г) подовження та подвоєння приголосних;

– **основні пунктограми:**

- а) кома при дієприкметниковому та дієприслівниковому зворотах;
- б) однорідні члени речення;

- в) кома між частинами складного речення;
- г) вставні слова.

Яблуня

Яблуня – одне з найпоширеніших культурних фруктових дерев. Воно є маленьким і листяним, досягаючи 5–12 метрів у висоту, з широкою, часто щільною кроною. Листя розташоване почергово на черешку з гострим наконечником, зазубреним краєм і трохи пухнастою нижньою стороною. Квіти розцвітають навесні одночасно із зростанням листя. Квіти білі, п'ять пелюсток у квітці, 2,5–3,5 см у діаметрі, білі з рожевим відтінком, який поступово зникає. Фрукти дозрівають восени. У центрі плоду знаходиться п'ять плодолистиків, розташованих у вигляді зірки з п'ятьма кінцями, кожен плодолистик містить насіння.

Яблуня була, можливо, найбільш раннім деревом, яке почали вирощувати, і яблука залишилися важливою їжею у місцевостях з прохолодним кліматом. Більшою мірою ніж інші фруктові дерева, крім цитрусових, яблука зберігаються протягом багатьох місяців, зберігаючи велику частину їхньої харчової цінності. Зимові яблука, зібрані в кінці осені та збережені до заморозків, були важливою їжею в Азії та Європі протягом тисячоліть.

Існує більше 7500 відомих культурних сортів яблук. Різні культурні сорти рослини підходять для помірних і субтропічних кліматичних умов.

(159 слів).

(З посібника)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

а) правопис числівників;

– **основні пунктограми:**

а) розділові знаки при дієприкметникових та дієприслівникових зворотах.

10 КЛАС

Бендери

Бендери – найстаріше місто Придністров'я, одне із найзатишніших і зелених міст республіки. Дотепер збереглося планування і забудова центральної історичної частини міста, де старовинні будівлі, поєднуючись із сучасними, доповнюють одна одну, складаючи неповторний вигляд сучасного міста. Не випадково в 1986 році йому було присвоєно статус історичного міста СРСР через унікальність Бендерської фортеці й архітектурного планування центральної частини міста.

Сьогодні Бендери – друге за розміром і значущістю місто Придністров'я.

Для жителів міста створено прекрасні умови для праці та відпочинку. До послуг городян і гостей міста відкриті двері численних закладів

культури, кафе, ресторанів, барів. На території міста знаходиться 5 парків та скверів, які обладнані різноманітними атракціонами, дитячими майданчиками.

Незважаючи на те, що місто пережило численні війни і руйнування, в ньому збереглися такі унікальні історичні та архітектурні пам'ятки, як Бендерська фортеця, Преображенський собор, пам'ятник 55-му піхотному Подільському Полку. Їх вдало доповнюють сучасні пам'ятники, що свідчать про славні події історії міста. У мальовничому куточку мікрорайону «Сонячний», на березі озера в оригінальному будинку, що нагадує середньовічний замок, розташоване кафе «Теремок» – одне з улюблених місць відпочинку городян.

У назвах вулиць увічнені імена відомих особистостей, що побували в Бендерах. Про них розповідають і пам'ятки монументального мистецтва.

На початку ХІХ століття місто відвідав великий російський поет О.С. Пушкін. Перший раз це було у вересні 1820 року, коли він їхав з Одеси до Кишинева. Біля Бендерської фортеці поет на поромі переправився через Дністер, і перед його поглядом з'явилося одне з найдавніших міст краю.

У Бендерах О.С. Пушкін відвідав місце табору і намагався розшукати місце поховання українського гетьмана Івана Мазепи.

(195 слів).

(З газети «Гомін»)

Зверніть увагу на:

– основні орфограми:

- а) власні назви;
- б) правопис м'якого знака;
- в) правопис апострофа;
- в) подовження приголосних;

– основні пунктограми:

- а) кома при дієприслівниковому звороті;
- б) однорідні члени речення;
- в) кома між частинами складного речення;
- г) тире між підметом і присудком.

Дарує силу, здоров'я, вроду

Верби – невід'ємна частина побуту українця. З давніх часів наші предки обсаджували свої левади цими деревами, милуючись рано навесні пухнастими котиками – промовистим свідченням приходу весни, навіть попри те, що поля ще вкриті снігом, а дерева постукують у повітрі мерзлим гіллям від легкого вітерцю.

Про авторитет верби свідчить її роль у ритуалах і обрядах. Шостий тиждень Великого посту всюди називають Вербним. У Вербну неділю у церквах святять вербові гілочки. Повернувшись додому, цими лозинками б'ють членів родини, передусім дітей і старих, немічних, примовляючи: «Не

я б'ю, верба б'є, за тиждень – Великдень, недалечко червоне яєчко; будь великий, як верба, а здоровий, як вода, а багатий, як земля!» Дерево, в якому бувають весняні соки, повинно передати людині силу, здоров'я, вроду.

Освячену вербу належить тримати на покутті за образами, її застосовували як лікувальний засіб і оберіг. Виганяючи вперше худобу на літнє пасовище, її обов'язково вдаряли освяченими вербовими гілочками, аби вберегти від хвороби та інших напастей. Побутувало повір'я, ніби в хату, де є верба, не вдарить блискавка. Вважалося також, що її гілочки перепинають дорогу в дім нечистій силі, особливо відьмам. Освячені гілочки втикають у кутках ниви, з якої прагнуть отримати щедрий врожай. Вербою скурюють хату від пропасниці, її кладуть у воду, в якій купують хвору дитину, настій з котиків освяченої верби п'ють, щоб не боліли горло і голова.

(211 слів).

(З газети «Гомін»)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

а) апостроф;

б) написання ненаголошених голосних у коренях слів;

в) правопис слів іншомовного походження;

– **основні пунктограми:**

а) тире між підметом і присудком;

б) дієприслівниковий зворот;

в) розділові знаки при прями́й мові;

г) кома між частинами складного речення.

Водохреще

Саме цього дня на Йордані був хрещений Христос. На пам'ять про цю подію завжди святять воду, а свято називається Водохреще або Йордан.

Напередодні Водохреща, в ніч із 18 на 19 січня, настає Щедрий вечір, «голодна кутя» або другий Святвечір.

Вранці у церквах відбувається богослужіння. Потім весь народ іде процесією на річку до хреста. Попереду несуть дерев'яний церковний хрест і хоругви, хор співає «Голос Господній»... За хором іде священник, приклавши золотий хрест до чола, а за священником – народ. До річки на Водохреще йдуть усі: старі, молоді й діти. Кожен несе з собою пляшку або глечик для води.

Вважається, що у Водохреще, з опівночі до опівночі, вода набуває цілющих властивостей і зберігає їх протягом року, лікуючи тілесні й душевні хвороби.

Віддавна в народі посвячену в цей день воду вважають своєрідним спасінням від багатьох недуг. Її дають пити важкохворим, нею освячують храми, домівки і тварин. Залишається загадкою той факт, що водохрещенська вода не псується, не має запаху і може зберігатися протягом року.

На річці біля хреста весь похід зупиняється і стає на льоду великим колом. Після недовгої відправи священик занурює в ополонку хрест, хор співає: «У Йордані хрещуся Тобі, Господи...»

Коли воду вже освячено, люди підходять до ополонки і набирають у свій посуд води.

(202 слова).

(З газети «Гомін»)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

- а) правопис м'якого знака;
- б) власні назви;
- в) подовження приголосних;
- г) *не* з різними частинами мови;

– **основні пунктограми:**

- а) відокремлені уточнюючі члени речення;
- б) розділові знаки у складнопідрядному реченні;
- в) розділові знаки при прямій мові;
- г) розділові знаки при однорідних членах речення з узагальнюючим словом.

11 КЛАС

Петро Петрович Вершигора

Серед тих, хто зі зброєю в руках захищав Вітчизну в роки Великої Вітчизняної війни, був знаменитий письменник і партизан Петро Петрович Вершигора, який народився в селі Северинівка Кам'янського району.

Режисер і письменник П. Вершигора в перші дні війни пішов на фронт. Спочатку був помічником командира взводу, потім – командиром роти і батальйону. Був начальником бригади фронтових кореспондентів. У 1942 році він – розвідник Брянського фронту. Пізніше стає заступником командира партизанських загонів Орловської області з розвідки. У жовтні 1942 року за рішенням штабу Брянського фронту група П. Вершигори увійшла до складу з'єднання партизанських загонів Сумської області. Воював у складі легендарного партизанського з'єднання С. Ковпака. Незабаром, враховуючи бойові та організаторські здібності П.П. Вершигори, його призначають помічником командира з розвідки. У грудні 1943 року П. Вершигора стає командиром партизанського з'єднання, яке пізніше перейменовано в партизанську дивізію ім. двічі Героя Радянського Союзу С.А. Ковпака. Під командуванням Петра Петровича дивізія здійснила два успішні рейди в райони Західної Білорусії та в Польщу. За бойові успіхи у цих рейдах, за ряд бойових операцій на залізниці П. Вершигорі присвоюється звання генерал-майора. Він також удостоєний високого звання Героя Радянського Союзу.

Чимало яскравих сторінок і в повоєнному житті героя. Зокрема, у мирний час П. Вершигора, за спиною якого був багатий військовий досвід, написав ряд художньо-документальних творів: «Люди з чистою совістю»,

«Карпатський рейд», «Рейд на Сан і Віслу» та інші, а також кілька робіт з історії партизанського руху.

(228 слів).

(За А. Ніколаєвою)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

а) власні назви;

б) правопис числівників;

– **основні пунктограми:**

а) розділові знаки у складному реченні.

Через віки

Кам'янка... Так названо чимало географічних об'єктів і населених пунктів. Фахівці з топонімії вважають, що таку назву наші предки давали річкам з кам'янистим руслом. І дійсно – через наше місто біжить-квапиться до Дністра річечка Кам'янка. Вузька, неглибока, зате дуже швидка. Містечко з усіх боків оточене горбами, що немов нагадують: зовсім недалеко піднялися в піднебесся Карпати. І усюди – камені. Покриті мохом, вони міняють колір залежно від часу доби і пори року, від погоди; вони – важлива складова ландшафту Кам'янщини. Древні, як саме життя, вони були свідками багатьох подій і, якби могли говорити, повідали б багато цікавого про минуле цієї землі. Адже побережжя Дністра, як свідчать археологічні дослідження, було заселене з незапам'ятних часів. Найранніші сліди проживання тут відносяться до кам'яного віку. І з того часу на цій території постійно жили люди. Мінявся їхній етнічний склад, мінялися культури, але благодатний край ніколи не був пустельним...

За археологічними даними, з VI століття нашої ери тут стали селитися слов'янські племена. У X-XIII століттях землі, на яких нині розташований Кам'янський район, входили до складу Київської Русі і Галицько-Волинського князівства. Вони зазнавали спустошливих набігів кочівників і різних завойовників. У XV столітті тут панували литовські та польські феодали, а турецькі й татарські полчища не залишали спроб підпорядкувати край собі. У XVI столітті в цій місцевості стали оселятися українці та молдавани. І на початку XVII століття з'являється перша згадка про Кам'янку.

(218 слів).

(Сергій Мельник)

Зверніть увагу на:

– **основні орфограми:**

а) власні назви;

б) правопис числівників;

в) подовження приголосних;

г) *не* з різними частинами мови;

– **основні пунктограми:**

а) розділові знаки у складному реченні.